

a Valldeossa i cap a Portopetre (Felanitx) (mentre que a Deià i a Banyalbufar me'n donaren altres noms, com *kəsolbətəs* ací i *ərisóns* allà), si bé a tots dos llocs també es coneixia el nom de *bògos*; pertot asseguraven que *ərisóns* no és més que un animalet de terra (Felanitx) si bé el valldeossí anomenava *erichons* les garotes petites i precisava que *bògos* eren «les grosses, a sa vorera de la mar», i el felanitxer detallava que hi ha *bògos* i *bògos fins*, que són els de pues més primes; i ell (com tots) rebutjava resoltament que es pogués dir *vògo*. En l'excursió marina que gràcies a l'amic i savi oceanògraf Miquel Duran i Ordinyana (la coneixença del qual no és la cosa de menys valor entre les moltes que agraeixo a En Moll) vaig fer el 1968 per les costes de Cabrera, en dos redols de pescadors, habitants d'allà i de la costa de Lluçmajor, havent descrit el marisc, em contestaren tots espontàniament, que se'n diu *bògos*; i en efecte aquesta forma curta és la que empra el santanyiner Blai Bonet, mentre que a Sencelles el mot s'aplica figuradament a una «col que no s'ha desacopat» (AlcM).

Descartada la idea que això pugui venir d'una frase *voga mari* (AlcM), evidentment insostenible (fins i tot si no concuèssim la forma *bògo* i no ens constés que té *b-*, la idea és un poc extravagant aplicada a un marisc, que ni sura ni es pot moure gaire), és clar que ha de ser la forma curta *bògo* la base de la recerca etimològica, car l'addició de *mari* es pot explicar ben fàcilment. I veig una explicació bastant natural en el conegut caràcter afrodisíac de la menja del bogamarí.

Que *bògo* no és un mot originàriament català, sinó un terme heretat pel mallorquí del mossàrab balear, és cosa que salta a la vista, ja per la terminació; i és un fet que aquest és el cas de diversos noms d'animals, en particular el d'un altre habitant de les cales mallorquines i valencianes, el *bellmari*. Ara bé, el boc, símbol de la luxúria, ha estat sempre usat com a terme de comparació en aquest terreny: els qui el cercaven era, dirien, per menjar *boc mari*! Ja era d'esperar que en el llenguatge pre-jaumí de les nostres terres del Migjorn, en tant que conservava elements romànics, 'boc' es digués *bogo*, i pronunciat, a mesura que el llenguatge s'anava arabitzant, amb el *qaf*, que tan sovint, i fins en la major part dels casos, s'adapta com a *g* en els mots hispanoàrabs (semítics o romànics d'etimologia) quan passen a les llengües hispàniques, predominant el timbre sonor d'aquesta consonant semítica, sobre la seva articulació *fortis* o fortíssima. Ara bé, com que *bogo* ja era prou diferent del nom català del mascle de la cabra, tant s'usà *bogo* i prou, com el compost *bogo-mari*, car aquell ja bastava per entendre's. Altrament sembla que la sorda de *boqomarinu* s'ha conservat en la forma *bocamarí* de Xàbia (si és autèntica, i no hi ha raó per dubtar-ne).

Tinc fins i tot algun indici que una forma més específicament catalana, *boc* s'usà també com a nom de la castanya de mar. Car en una llista de pesca recollida per Alart en el seu inventari rossellonès de la nostra llengua apareix «cabres, lengarts e bochs» en un doc. de 1379. I si les cabres són una espècie de cranc marí

molt comestible i *llengarts* s'assembla als representants de *LUCOPANTHER* 'llamàntol', espècie de gran llagosta, és bastant raonable de sospitar que aquests *bocs* no són pròpiament un peix sinó un marisc especialment recercat com aquells pels llamencs. A la costa NE. de l'Illa de l'Espalmador, que s'allargassa un poc al Nord de Formentera, hi ha la *Cala de Bòcs*: dada recollida a Eivissa; el meu informant de Formentera deia, és veritat, *Cala de Bòc* (1963), però no és improbable que totes dues formes coexisteixin. Ara bé, aquesta illa és deserta: cap animal superior no s'hi podria alimentar: és ben segur que no hi ha cabres, però molt menys hi pot haver hagut un esbart de bocs que li donés nom, mentre que és probable que es facin castanyes de mar en aqueixa cala, i que hi vagin a cercar-ne els pescadors eivisencs i formenterins.

¹ No sé com ho escrivien Blai Bonet (1953) i J. Vidal i Alcover (1955), car la grafia amb què dona llurs cites el diccionari és cosa d'En Moll, és clar.—

² En el Principat crec que pertot se'n diu *erichons* o castanyes de mar, però sobretot *garotes*. Així a Sant Pol de Mar, a Blanes i a Palamós (llista de Plaja, en la revista «Proa», juliol 1960, 8). No vull silenciar que Ruyra va escriure una vegada «al llençar els *vogamarins* que ens semblaven massa petits, se n'esbadellava algun» (*Pinya de Rosa* 1, 30), però no oblidem que no tots els mots que va usar Ruyra són blanencs, que (sobretot a través de l'I.E.C.) va arribar a tenir coneixença de mots de vocabulari —particularment mallorquí o mediterrà— foraster al català del seu ambient i que quan, entre aquests mots n'hi trobava amb alguna aureòla evocadora, no li desplaïa d'intercalar-ne algun entre les seves narracions blanencques (això és el que m'explicà ell mateix referint-se a *ESPARAGOL*). El fet és que per exploracions repetides ací i allà sé que a la Costa Brava és *garota* el mot usual. Hi ha una pronúncia vulgar *grot* que és la registrada per diversos lexicògrafs i que s'hauria hagut de desdenyar (com *vritat*, *bralla*, *vrema*, *gribaldina*).

BOGAR, 'femar, adobar un terreny', mot de l'Alt Urgell, Pallars i Ribagorça, d'origen incert, molt possiblement igual a *boud* 'omplir de buina', mot gascó derivat de *bouo* 'buina de vaca', que és afí dels mots fr. *bouse* 'buina' i *boue* 'fang'; però aquests són d'origen incert, i les etimologies pre-romanes que se n'indiquen són vagues o poc probables. □ 1.ª doc.: c. 1880, *DAG*.

El qual ho localitza a Andorra. AlcM el dona per a Andorra, Pallars i Ribagorça. Joan Lluís escrivia en els seus *Records de la meua vida de pastor* (1955) que els seus companys «aplegaven tota la ramada als volts del poble --- en un camp proper a la casa; de pas aquest ja quedava *bogat* (afemat) pel *sirro*, excrement del bestiar». Jo el tinc anotat també de la roaldia de la Seu, a Bescaran i Arcavell (1935), però no passa més a l'Est de la Vall d'Àneu (1926), de tots els pobles de les valls Ferrera i de Cardós i de Boí, i